

معرفی بعضی اسناد (تک برگ) کتابخانه آیت الله العظمی گلپایگانی(ره)

ابوالفضل عربزاده

اساس ترقی و تعالی انسان در اندوختن دانش و ارتقاء روحی و اخلاقی است. در اسلام مقام علم، عالم، کتاب و کتابت از جایگاه رفیعی برخوردار می‌باشد. در قرآن کریم معجزه‌ی جاوید نبی اکرم(ص) ریشه‌ی «کتابه» ۳۲۲ بار در ۳۷ صیغه‌ی مختلف آمده است. وجود کتابخانه در جوامع اسلامی بسیار با اهمیت تلقی شده که به تغذیه حیات فکری و روحی مردم کمک نموده، موارث فرهنگی، دانش نهفته، تفکر گذشتگان، اندیشه‌های موجود را به قرون بعد انتقال می‌دهد.

کتابخانه آیت الله العظمی گلپایگانی(ره)، وابسته به دفتر حضرت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی مدظله العالی، از نظر بافت شهری در نزدیک حرم مطهر حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها واقع شده است. این کتابخانه در سال ۱۳۶۹ تأسیس و در دی ماه سال ۱۳۷۱ شمسی، برابر با سیزدهم رجب سال ۱۴۱۳ قمری، رسماً شروع به فعالیت کرده است. هدف این مرکز، ارائه‌ی خدمات به علم و دانش، احیای نشر آثار اهل بیت(ع) و کمک رسانی به مراکز علمی جهان، فضایی حوزه‌های علمیه، پژوهندگان اسلامی و محققان دانشگاهی است. هسته‌ی اصلی کتابخانه با اهداء کتاب‌های شخصی مؤسس بزرگوار و با کمک‌های نیکوکاران ادامه یافته است.

در طول هفده سال فعالیت خویش در بخش‌های عمومی، امانی، نشریات، مخطوطات و دروس حوزوی به صورت قفسه باز و بسته، هزاران صاحب فضل و کمال و دوستداران دانش را در آغوش خود پروراند است. شیوه رده‌بندی منابع موجود کتابخانه با استفاده از (طرحی نو در نظام کتابداری) و طراحی آن در رایانه با حفظ منابع، تسهیلاتی در امور خدماتی فراهم آورده است.

مجموعه نسخ خطی که آثار نبوغ فکری و ذخیره علمی و هنری هزار و چهارصد ساله دانشمندان علم و ادب ایران اسلامی، و هویت نامه افتخارآمیز فرهنگ و تمدن اسلام و منابع ارزشمند علوم و اندیشه امت اسلام و ملت‌های اسلامی است که در آن مجموعه تجلی می‌کند و تاکنون ده هزار و سیصد و شصت نسخه آن فهرست و معرفی شده است.

نفایس دست‌نوشته و اسناد تاریخی بخش مخطوطات کتابخانه که آثار، نبوغ علمی و دانش اسلامی و بخشی از هویت ملی ایران و امت اسلام و میراث پیشینیان است، قادر است مجامع علمی و مراکز پژوهشی را کمال و ارتقاء بخشد، در این کتابخانه اسنادی موجود است که به وقایع و روی‌دادهایی که در گذشته رخ داده است اشاره دارد و تصویری است از واقعیت‌های آن زمان‌ها که به آینده منتقل می‌شود و ملت‌ها بر اساس تصویری که از گذشته‌ها در می‌یابند به تجزیه و تحلیل مسائل می‌پردازند. درباره این اسناد سخن بسیاری می‌توان گفت ولی (هر سخن جایی و هر نکته مقامی دارد) هدف نگارنده معرفی برخی اسناد (تک برگ) است که در این کتابخانه وجود دارد. قضاوت، داوری و شرح در خصوص این اسناد به عهده خوانندگان و محققین است تا با زدودن غبار غفلت و نسیان با تحقیق و تصحیح آثار ارزشمند علمی را بهتر و بیشتر معرفی نمایند.

این دو بیت برگرفته از غزل شاعر بزرگوار، موسوی گرمارودی در اینجا مناسب است:

برآمد ز نای نیاکان خروش
رسید از میان قرونم به گوش...
نهادند بهر تو چون یادگار
توهم یا پژوهش به بعدی سپار

هسته اولیه مخطوطات و اسناد این کتابخانه، کتابهایی است که از مدرسه آیت الله العظمی گلپایگانی (ره) (مدرسه صفائیه) معظم له قبل از افتتاح به کتابخانه انتقال داده‌اند. در آن مجموعه اسناد مهمی وجود داشت من جمله، اوراق ارجمند بعضی احادیث چهل حدیث امام خمینی (ره) که به دست مبارک ایشان کتابت شده و فوق‌العاده اهمیت دارد.

جالب این است که این احادیث در پشت نامه‌هایی است که اقوام و بستگان به ایشان می‌فرستادند به عنوان نمونه دو حدیث را ارائه می‌دهد.

۱. حدیث چهاردهم که در کتاب چهل حدیث امام خمینی، چاپ ۱۳۶۸ (مرکز نشر فرهنگی رجا)، ص ۱۹۳ آمده است.

۲. حدیث نوزدهم در همان کتاب، ص ۲۵۵ درج است که تطبیق گردیده است.

و از جمله این اسناد، دو سؤال است که علمای موافق مشروطه از وکلای اول مجلس شورای ملی نموده‌اند.

سؤال اول، معنی مشروطه چیست و دوم مراد از حریت چیست و در ذیل جواب و کلا را مشاهده می‌نمائید و در صفحه مقابل آن، سند دیگری است (تائیدیه) بعضی از علما که سواد دستخط و مهر آنها مشخص است. جواب وکلای مجلس را تائید و امضا نموده‌اند. جالب توجه است که نام شیخ فضل الله نوری (شهید)

هم ثبت است. منتها بدون مهر و امضا؟؟

همچنین سند دیگری است که حضرات آیات عظام، حاج شیخ عبدالله مازندرانی و محمد کاظم خراسانی (آخوند) و چند امضای دیگر است، در این سند و اعلامیه، حکم قطعی خلع محمد علی شاه از سلطنت و حرمت پرداخت مالیات به گماشتگان او است و دیگر سندی است که نویسنده عالمی است دلسوز به اسلام، احساس مسئولیت کرده و به علما نوشته و گلایه نموده است، که چرا در مقابل تصویب قوانین ضد اسلام و تبلیغ مرام‌های باطله اقدام نمی‌نمائید و سکوت کرده‌اید.

و دیگر سند کوچکی است که در آن از امام جمعه حمایت شده، مالیات و اموال او را که حکومت گرفته به سفارش آصف الدوله معتمد السلطان پس فرستاده می‌شود. به هر حال اینگونه اسناد تاریخی، در این کتابخانه کم نیست که می‌باید با تحقیق و شرح و توضیح بیشتر معرفی شود به خصوص چهل حدیث حضرت امام خمینی(ره) که چند حدیث آن بیشتر موجود نیست. همان نیز غنیمت است و اوراق دیگری هم در این زمینه‌ها یافت می‌شود.

معرفی این اسناد به امر دانشمند محترم و برادر بزرگوار حضرت حجت‌الاسلام و المسلمین حاج آقا جعفریان حفظه الله تعالی به صورت موجز تقدیم گردید.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

سید سلطان صفی الله
 از قراره حساب کتاب لایزال مهران محمد
 حضور بارک حساب هر یک فیم فی من ملک دام چه نه که اظهار شده از
 که از افراد بار خیز حکومت ایشان در شان به جهرامی شهر و از رست حساب
 خیز گرفته از در حال سکه انان مشهقات عیبت قوت در حساب
 و صیبه و فرار الله لام سینه محمد انان مشهقات عیبت قوت در حساب
 و اگر از عیبت ایشان هم خیز گرفته از همه مردان زار حساب
 خیز خراج لکه دوزر سینه فوراً هر روز هم مطلق

اعْلَانُ

حکْمُ قَطْعِي حَجِّ الْاِسْلَامِ بِحُكْمِ كَرِيْمَتِ اَنْزَالِ الْبَيِّنَاتِ بِكَلِمَاتِنَا مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ
بِعَهْدِ مَرِ اِيْرَانِيَانِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ بعهد ملت ايران حكم خدا را اعلام سيد اريم اليم همت در دفع اين گنا
جبار و دفاع از نفوس و اعراض و اموال مسكين از اهرم و اجبات و داوناليات بگناشتگان از اعظم
مخترات بدل جسد استحکام و استقرار مشروطيت بمنزله جهاد و درگاب امام زمان ارو خدا خداه و مشرقي مختار
و ساجد بمنزله خدایان مبارک بيا حضرت صلوات الله و سلامه عليه است اعاد الله المسلمين من ذلک ان شاء الله

الا حقر عبد الله الماتدر في الا حقر محمد كاظم احقر استغنى الا حقر نجل المرحوم الحاج ميرزا اسد الله
ابيضاً حکم قطع حصر آيات الله
مرد و خون خلع محمد علي مهز از زکات ايران

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

سؤال انجمن شوملی مقدس عالی ایران هجرت پنجم شعبان
 با کمال ترقیر و تهرام خدمت و کلام محترم مجلس مقدس شورای ملی زحمت عرض می‌دهم ۱۳۳۵

از آنجمله که لفظ سرودن تا بحال در این مملکت استعمال بوده است فغلا که این لفظ در لسان اشراف و مجرمان این مملکت استعمال آن
 تا نرسیده هر کس این لفظ را طرد می‌کند و مقصود از این کلمه را بر وجهی بیان می‌نماید خاصه که این کلمه در اغلب لسان بلخ
 حریت و آزادی تردیف می‌شود و بعضی نادانان با ذان مردم چنین القای می‌کنند که مرادی بجز حریت و آزادی حریت طلبند است
 و این نظر می‌تواند که مجلس مقدس در تمام امور مردم دخالت می‌کند و حتی امور شرعی را در تحت مشورت گذاشته و اهل
 مجلس عقول خود را در آن مشورت می‌دهند و این القاءات که موجب وحشت بعضی از قلوب شده و بازه تحسین در بعض
 اطمینان دروغ و حشمتین کوشوالی که در این عرض می‌شود جواب داده شود

۲ و الا معنی سرودن است و حدود و خطه مجلس تا کجاست و تو این مقرر در مجلس می‌واند حرف با تو اعدا می‌شود؛ بدین
 تا نیتاً مراد از حریت و آزادی است و تا چه اندازه مردم از آنده و تا چه درجه حریت دارند ما اعیان که در ابتدا امر
 در تأسیس این مجلس دخالت داشتیم سفره و حضرا در پیشگاه این مجلس مقدس بدل جهد کاف کرده ایم جدا خواه شدیم
 که زودتر جواب این دو سؤال را در کمال وضوح و لطف بفرمائید که رفع و حشمت قلوب شود و این القاءات بظرف
 مراد عمل کرده اسباب فساد گردد ۱۵ اعیان خدام شریعت مظهره

جواب صادره از مجلس مقدس محترم شوملی عالی ایران سوم شعبان ۱۳۳۵
 بسم الله الرحمن الرحیم واضح است که مملکت ایران مملکت اسلامیست و شریعت حضرت قائم انبیا، محمد مصطفی صلی الله علیه
 و آله وسلم دائم و مستمر و تاریخ کافرشروع و احکام آن تغییر ناپذیر است در این صورت ظاهر است که مراد از کلمه سرودن در این مملکت
 نمی‌تواند چیزی باشد که مانع از احکام شریعت باشد پس در جواب این دو سؤال چنین اظهار نمود

معنی سرودن حفظ حقوق ملت و تمدید حدود و خطه و تعیین تکالیف کارکنان دولیات و بر وجهی که مستلزم رفع
 استبداد و سلب امتیازات استبداد اولیا باشد و حدود این مجلس اصلاح امور لایق و تنظیم مصالح مملکت و رفع
 ظلم و تعدی و تعدیل و تصحیح دوائر وزارت خارجه و سایر امور افری و نظیم این مجلس است که بتعارضه افکار اموری که
 قابل مشورت و جرح و تعدیل و تغییر و تبدیل است برضع قوانین عرفیه و نظرات در اجراء آن مقرون بشویند تعریف نمایند
 پس دخالت در احکام شرعی و حدود آنست که هیچ‌چیز قابل تغییر و تبدیل نیست از وظیفه این مجلس خارج و مرجع احکام و تفسیر
 آنست که در حدت حضرت قائم انبیا و آله کرام علیهم السلام تعیین فرموده اند و این علم با اعلام و عدول مجتهدین عظام می‌رسند
 در مطلبی که مخالف شریعت اسلامیست یا بدعت است یا غیرت می‌باشد نخواهد بود و چون کلمه در قانون استی ذکر شده است
 مصالح عامه است تا آنکه این مملکت مثل سابق ایام که فساد ظلم و استبداد داشته و بتواند حقوقی را که در جانب خداوند
 برای آنها مقرر است مطالبه و اخذ نمایند نه ظلمت از باب اریان باطله و آزادی در است که مملکت شریعت است که
 هر کس آنچه بخواهد بگوید و بوقع اجراء گذارد محل مجلس شورای ملی ایران

پیام بهارستان / ش ۱ و ۲ / پانیز و زمستان ۱۳۸۷

بسم الله الرحمن الرحيم امر از قدری است که در طرف مجلس مقدس شریعی سید آمده لکنه و کثرت او را مرقوم شده است
 از باب است و آغاز این تشکر به معصومای فرزند خلیفه که صفحہ ایران را مال کرده بودند استیم و هر وقت معصوم ما را بر
 مسلمانان حفظ کنایه بجهت الهی و اجراء حد و در ترقیه و تقطیع معارض اسلام بوده و بهت که امام سلم و سلمه احوال میدهد که
 متفق علیه را از اینده مید و جهد در حد و دفع ظلم و تعدی در افراد اهل این مملکت باشند و چنین ظلم بزرگ بر سر دولت
 مقدسه اسلامی و کلام الهی الی الذی لا یأثمہ الی باطل من بین یدینہ و لا من خلفہ تنزیکی من حکم حمید
 رو دارند که العین الی الامام ان در معرض جرح و تعدیل و تغییر و تبدیل واقع شود بیکه تمام مسلمانان و مخصوص و کلام
 محترمین مجلس مقدس شریعی است و در آن هم رعایت عدم مخالفت با قواعد شرعی شده و خود لهنز بود و قوا نیز که در آن مجلس کلام
 وضع میورد فقط در امور عقیقه است و در آن هم رعایت عدم مخالفت با قواعد شرعی شده و خود لهنز بود و قوا نیز که در آن مجلس کلام
 نمصونه عن التعرض فان دین الله لا یصائب بالعقول پس بر افراد مسلمان لازم است که قدر این نعمه عظمی
 که بدون سابقه اباب طبیعیه بتوجهات کلام حضرت و آن عصر در اوج عبایان فداه از حضرت رشت لغزرت به
 بندهکان الفام شده است دانسته و از آن خورشید را با شال این اودام شش ندرند قال الله انما نحن
 نزلنا الذکر و اتانہ لحا فطوبی مقدمین الاحقر خادم اخوانه محمد بن محمد صادق حسینی

المؤمنین عبد الله الموسوی المهدی الطباطبائی
 الاحقر خادم الشریقه حسن بن محمد باقر البتدری
 الاحقر احمد الحنفی الطباطبائی
 اللهم اعنی عنه

بسم الله الرحمن الرحيم
 ما من صاحب طریق معصوم الا ان الله جعله
 منزه عن الذل و الحرمان و العجز و الضعف
 و الله عهده که از خون چلو
 بسم الله الرحمن الرحيم
 قوامت ما نزلت به الی الامانه
 شوشگاه علم سلطان معصوم
 السواد طین لا صدفه فیه و کف عذرا
 فیه الذنوبه لولا و جلا لا لامر حسن لیس
 خود را که از خون چلو

رتال جامع علوم انسانی

بسم الله الرحمن الرحیم الحمد لله الراجح عشر محمد بن یعقوب عن ابي ابي بن سفيان عن ابي عبد الله عليه السلام قال قلت له ما كان في وصية
 لعن قال كان فيها لا عاجب وكان اعجب بالذي فيها ان قال لا يهتف الا به خف الاله عز وجل خيفة لوجهه يراهم لعن لعنك
 وارج لهم رجاء لوجهه بنزوب لعن لعنك ثم قال الاله ما كان ابي يقول انه ليس من عباده من الا انه قلبه نوران نور
 خيفة نور رجاء الودن هرام يزد مع هذا ولودن هرام يزد مع هذا حج راو كره كتم خجرت صادق چه خبر بود
 وصيت لعن كفت بعد ان سكنت انه وعجب من خبر كه بعد ان اين بود كه كفت به بر خود ترس خدا عز وجل را
 ترسیده كه اگر بياورد او را به يكوت جن ترس هراينه عذاب كته نورا و ميده و بار خندا را امير كه اگر بياورد او را
 بكناه ما حزن ترس هراينه بياورد نورا پس از ان كفت حضرت صادق بود بر دم كه ميگفت همانا جن است كه ميگفت بنده
 مؤمن مگر در دل او نور است نور ترسناك و نور اسرار اگر كسبغه نوراني افزون نمايد بران و اگر كسبغه نوراني
 افزون نكند بران مش در صحاح كبر كونا اعجاب جمع اعجوبه است چنانچه اعدته برا عادت جمع كته شو
 و بعضي كه انه اعجوبه خبر است كه حسن با خبر نجيب او در وطن خليفه الله است در اين حديث مراد اول است
 و جن نايه كه اين ماده مختص باشد بخبر كه خبر نجيب او در كره در مملوك فارسي هم استمال شود و در حديث معلوم
 و خلف بر حاله غير اطاعت كته او را و اطلاق جمع و انس است و اين حديث ترتيب و دلالت دارد
 بر يكه خوف در چهار وجه بيايد مرتبه كاهه در نك باشد و ديگر كته بايد همچك كرد كبر حج خراسته باشد و ما نك
 در صحت خبر بيان انرا ميگيم فصل بيان انرا بر خوف در چهار وجه در مراتب حسب عادت
 عباد در مراتب مراتب انها چنانچه خوف عامه از عذاب است و خوف خاصه از عتاب و خوف خصوصي
 از عتاب و ما كيون در صحت بيان مراتب ان تفصيل نيم و انهم راجع بدان و طلب است شرح سه هم
 بر معلوم باشد كه حق تعالى در حدله ما اعد از مخلوقين تواند بحق و بصفت عبادت و نماكته زيرا كه عبودت
 و شرافت مخصوصه عرفان بتمام عبودت است و اعد از مخلوقات حق معرفت نرات تمام نكده بر حق عبادت
 بجز نياورد چنانچه انرف و اهل خلق طهر كنه ما عرناك حق مؤمنك و ما عبدناك حق عبادك و وجه
 در نزع جمله اول است زيرا كه عبادت نما عبودت و نما الهنا رجال بعدل و غر كحال است و چون كسبت
 جمال در بعدل حق معرفت اعد نيم بر نما خضر ستمه و اعد نيم است انما كماليت مع نك (بر تصور نك
 عبادت بر عبادت مخلوقات است و مخلوقات معصوم نك ستمه كره كه من الله است پس از ان كه دست نما
 از نما و عبادت ان ذات معصوم كراهه بر حق تعالى لطيف سابق در حمت و هم خود بايه از حركت صدر از عبادت

پیام بهارستان / س ۱، ش ۱ و ۲ / پاییز و زمستان ۱۳۸۷